

сервісі можна завантажувати роботи, редагувати їх, оцінювати тестові або контрольні роботи. Для початку роботи сервісу достатньо мати лише пошту Google (Gmail). Сервіс може допомогти не випасти з процесу навчання як маленьким школам, так і великим закладам освіти.

[«Microsoft Teams»](#) — центр для командної роботи в Office 365. Це більш спрощений варіант систем управління навчанням, проте він дозволяє класу чи навчальній групі комунікувати та обмінюватися файлами. Програма об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для обговорень, файлообмінник та корпоративні програми.

Коли немає можливості швидко впровадити систему управління навчанням, завжди придуть на допомогу педагогам такі комунікаційні платформи, як [Zoom](#), [Hangouts](#) чи [Skype](#) та ряд інших.

Висновки. Отже, освіта сьогодні має бути гнучкою. В рамках дистанційної освіти необхідно створювати таке освітнє середовище, в якому здобувач відчуватиме себе більш комфортно, перетворюючись на активного учасника освітнього процесу, коли стимулюється звичка до самостійного навчання, самостійного планування власного напряму навчання, пошуку та обробки великих обсягів інформації за допомогою сучасних технологій безперервної освіти впродовж життя.

Література

1. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? URL: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
2. Самолюк, Н., Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1. С. 193–197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50
3. Положення про дистанційне навчання. URL: https://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/
4. Толочко В. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні URL: http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php.
5. Галій Л., Шульга Л. Впровадження дистанційної форми навчання в систему післядипломної освіти: проблемні питання сьогодення. *Проблеми безперервної медичної освіти та науки*. 2019. № 3.

ÖZER Z.B.

Prof.Dr.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Ankara /Türkiye

baglan.ozler@hbv.edu.tr

METİN İNCELEMELERİNDE DEĞİŞKEN DEĞERLER

Değer kategorileri kadim zamanlardan beri felsefe, tarih, filoloji gibi toplum bilimlerinin önemli konusudur. Çağdaş dil araştırmalarında değer konusu ruhdilbilim, kültüredilbilim, ülkedilbilim, metindilbilim, toplumdilbilim, bilişsel dilbilim alanlarında inceleme kapsamına alınmış ve XX. yüzyılın başlarında dil

araştırmalarında değer kavramını inceleyen değerdilbilimin (aksiyoloji) oluşumuna vesile olmuştur.

“İdeal model” olarak tanımlanan değer olgusu, “dünya nasıl olmalı”, “insan nasıl olmalı”, “hayat nasıl olmalı” gibi soruların cevabını arar. Bu eylemde “iyi” ve “kötü” kavramlarının iç içe olması ve bir birinin yerine geçişi, aynı eylemin değerlendirilmesi zaman ve mekan, insan ve toplum bağlamında farklılık gösterebilir. Değerlendirme eyleminde etkileşim gösteren bireysel ve toplumsal değerler çatışarak ve uzlaşarak idrak edilmeye çalışılmaktadır. Değer belirleme eylemi önceki değer belirleme süreçlerine bağlı olarak geliştirme ve değiştirme çabaları gösterir veya yeni değerler oluşturmak ister. Bu süreç her zaman kişinin ve toplumun tercihi olmayabilir. Dolayısıyla aksiyolojik değerlendirme coğrafya, tarih, psikoloji, halkbilim bağlamında incelenmelidir. Bir metnin değerlendirilmesi ve gerçek değerin belirlenmesi bir birini tamamlayan muhtelif araştırma yöntemlerine bağlıdır. Metin incelemelerinde önemli araştırma alanını oluşturan değişken değerleri meydana getiren bazı sebepleri şöyle sıralayabiliriz:

Zamana ve mekana bağlı değişken değerler

Metin incelemelerinde zaman ve mekan kavramları büyük önem taşır. Dönemin coğrafi şartlarını ihtiva eden tarihî tanımlama ve değer; değişim sürecini ihtiva eden çağdaş tanımlama ve değer değişkenlik gösterebilir. Aynı kelime zaman içerisinde çeşitli toplumlarda farklı, hatta bir birinde zıt anlamlar içerebilir. Meselâ, “şehit” sözcüğü doğu toplumlarında “kahramanlık” ve “fedakârlık” olarak değer kazanırken, batı toplumlarında “terörist” olarak tanımlanabilmektedir. “Yırtık” elbiseli bir şahıs bundan elli yıl evvel “yoksul ve parasız” olarak değerlendirilirken, XXI. yüzyılda aynı elbise “yoksulluk ve parasızlık” anlamını kaybetmekte, hatta toplumda farklı bir moda halini almaktadır. Açlık ve savaş yıllarında “vegan, vejetaryen, diyet, kilo verebilmek, glütensiz ekmek” gibi kelime terkiplerine hiç rastlayamazsınız. Halbuki beslenme ve dış görünüş ile ilgili bu kavramlar bugünlerde toplumsal boyutta gündemi meşgul etmektedir. Bu bağlamda metin incelemelerinde dönemin değerlerini algılayabilmek için tarih, coğrafya, halkbilim, din ve siyaset alanları da araştırma kapsamına alınmalıdır.

Bilgi sistemi ve değerler sistemi bir birine bağlı, bir birini tamamlayan, ama özdeş olmayan olgulardır. Her toplum kendi değerler sistemini oluşturuyor, zamanla değiştirebiliyor, bazen içini boşaltıyor, yeni değerler arayışına giriyor. Bu süreçte toplumun tarihî ve millî-kültürel kodlarının doğru tanımlanması ve değerlendirilmesi, kesintiye uğramaması ve “özü” muhafaza edebilmesi büyük bir önem taşır.

Çağdaş dilbilim araştırma kapsamında genel olarak edebî eserlerin incelenmesi yer almaktadır. Tarihî eserlerin de metin incelemelerinin kapsamına alınması gerekir. Tarihî olayların edebiyata yansması ve değerlendirilmesi karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Metin incelemelerindeki farklı yorum ve algıya rağmen devamlılık ilkesi, bir sonraki nesle aktarma ve doğru değerlendirilme açasından önem taşır. Metinlerarası bağların kopuşu metin incelemelerini eksiltir ve değişken değerlere yol açar.

“Zaman” ve “Mekan” olguları aksiyolojik değerlendirmenin temelini oluşturur. Coğrafi, tarihî ve toplumsal şartlar, siyasî, iktisadî ve dinî eğilimler, millî-kültürel gelenekler, hatta yaş, meslek, eğitim düzeyi, terbiye, deneyim, dünya görüşü, ahlakî

değerler, şahsın yetiştiği ve bulunduğu ortam değer ölçeklerini değiştirebilir ve zaman içerisinde metin algısını etkileyebilir. Görüldüğü üzere, çağdaş metin araştırmalarında değer alanı yakın çağ bilgi kuramlarına dayanmakta ve değişken değerler her zaman sorgulanmamaktadır.

Alfabe değişimlerinden kaynaklanan değişken değerler

Tarih boyunca değerlerin aktarımı muhtelif yollarla (sözlü ve yazılı edebiyat, kaya üstü resimler, mimari, millî kıyafet, sanat eserleri, müzik, gelenekler vs.) gerçekleştirilmiştir. Değerlerin devamlılığını sağlamak için yazılı metinlerin büyük önem taşıdığı aşikârdır. Ancak alfabe değişimleri neticesinde önceki mirasın yeni alfabeyle aktarılmaması tarihî hafızayı zayıflatmış, millî-kültürel değer taşıyan metinlerin yok oluşuna, tarihî bilgilerin tahribatına, tarih yazıcılığında yanlış değerlendirmelere yol açmıştır. Alfabe değişimlerinden kaynaklanan boşluklar metin incelemelerinde değişken değerlere sebep olmuştur. Alfabe politikaları, resmî ideolojinin ortaya koyduğu yeni toplumsal değerlerin belirlenmesinde ve yaygınlaştırılmasında önemli bir araçtır. Dış etkenlerin dayattığı ve kabul ettirdiği alfabe politikaları hazırlık aşamalarında yerel toplum bireylerinin kullanıldığı uzun tarihî ve toplumsal bir süreçtir. Çarlık Rusyası'nda başlayan ve Sovyet döneminde zirveye ulaşan dil siyasetinin en önemli unsuru olan alfabe politikaları bilhassa bu coğrafyada yaşayan Türk halklarına yönelik uygulanmıştır. XVIII-XIX. yüzyıllarda siyasî, dinî ve ideolojik hedefler doğrultusunda dil siyasetinin kuramsal eğilimleri belirlenmiş ve aşamalı olarak XX yüzyılda hayata geçirilmiştir. Dil araştırmalarının tarihî ve sosyolojik bir temeli olduğunu çok iyi bilen sansür sistemi, dil tarihi çalışmalarının bir adım sonrasında Türk halklarının ortak kadim tarihi ve özgün millî kültürünün ortaya çıkacağını maalesef çok iyi hesaplamıştı. Alfabe değişimlerinin temelinde mevcut olan bu siyasî, ideolojik ve dinî unsurların dilsel gerekliliğinin önüne geçmiştir. Geçmiş geleceğe bağlayan ve taşıyan yazı sistemlerinin sürekli değişimi Türk halklarının tarihî-kültürel mirasının aktarımını ve sürekliliğinin sağlanmasını engellemiştir. Meselâ, Orta Asya'nın Sovyetleştirme ve Ruslaştırılma siyaseti sonucunda bir toplumun nasıl değiştiği ve yeni değerleri nasıl oluşturduğu görülmektedir.

Tarih yazıcılığında değişken değerler

Alfabe değişimi her zaman dil alanında köklü değişimi getirmektedir. Bir asır içerisinde üç-dört defa alfabe değişimine maruz kalan bir toplum, geçmişini bilmeyen ve tarihî-kültürel mirasına sahip çıkamayan yeni nesiller yetiştirmeye mecbur bırakılmıştır. Dünya tarihi kapsamında öz tarih yazıcılığını üstlenmeyi zorlaştıran, tarihî hafızayı kesintiye uğratan veya sildiren, millî-kültürel değerleri unutturan, "ötekide" kendisini arayan veya "ötekide" kaybolan toplumların oluşmasına zemin hazırlayan alfabe değişimlerinin iç ve dış sebepleri önemli araştırma konusudur. Alfabe değişimlerinin nedenleri ve yeni alfabe oluşumunda uygulanan stratejiler, çözüm yolları ve tercihler her ülkeye özel olmakla birlikte bütüncül yaklaşım ve değerlendirme gerektirmektedir. Resmî tarih yazıcılığı resmî ideolojinin etkisi ve denetimi altında yapılmaktaydı. Değer değişiminin göstergesi olarak bu bağlamda tarihî ve millî-kültürel mirasın tespit edilmesi ve aidiyeti zorlaşmaktadır. Diğer taraftan, ortaya çıkan edebî akımların her zaman edebî süreci doğru tanımlayan ve değerlendiren bir olgu olmadığını da dikkate almak gerekir. Bu

terimlerin arkasında siyasî bir sürecin olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Meselâ, Aydınlanma dönemi, geçmişe ait bilgilerin yerine yeni bilgiler, yeni tarih, yeni değer oluşturma süreci; Romantizm, yeni millî değerlerin oluşumu ve üstünlüğü (Slavcılığın uyanışı); “Postmodernizm” ise bir kelimeyle tanımlanabilir: “Tanrısızlık” (“ruhanî boşluk”, “ahlakî çöküş”, “maddî değerlerin üstünlüğü” ve “bencillik”). Değerlerin değişimini “ilan” eden ve metin incelemelerini büyük ölçüde etkileyen edebî akımların resmî ideolojinin denetiminde gerçekleştiği bilinmektedir. Her edebî akımın tarihî ve siyasî değişimle bağlantılı ve geniş anlamda dil siyasetinin önemli bir unsuru olduğu dikkate alınır, tarihî olguların edebiyata nasıl yansıdığı ve değerlendirildiği, araştırmacıyı ve okuyucuyu nasıl etkilediği, değişken değerlerin nasıl oluştuğu görülür.

Metin araştırmalarında “neyin incelenmesi, neyi ve nasıl görmemiz gerektiği ile ilgili “metin inceleme kılavuzu” olan kuramsal eğilimler ve gösterge işlevini üstlenen yeni ideolojik kavramlar ve terimlerin arasında kaybolmamak gerekir. Raflarda unutulmuş veya unutturulmuş eserler ancak sebatlı araştırmacıların olağanüstü çabaları, donanımı ve emekleri sonucunda ortaya çıkabiliyor.

D.S.Lihaçev’in metin incelemelerinde ortaya koyduğu “Müellif İradesi” kavramı çok önemlidir. Araştırmacının şahsiyeti, donanımı, amacı, arayış ve çözüm yolları, dünya görüşü metnin değerini etkilemektedir. Metin inceleme yöntemleri A.A.Şahmatov, D.S.Lihaçev, V.V.Vinogradov, O.O.Suleymenov, K.Mirşan ve M.Adji gibi bilim insanlarının eserlerinde farklı yaklaşımlarıyla okuyucuya refakat etmekte ve yeni araştırma alanlarını belirlemektedir. Görüldüğü üzere, metin incelemeleri kavramı kapsamında sadece filoloji alanında yapılan araştırmalar değil, coğrafya, tarih, halkbilim, arkeoloji gibi bilim dallarında yer alan araştırmalar ve araştırmacılar da dahil olmalıdır.

Yer adlarında ve kişi adlarında değişken değerler

Yer ve kişi adları gibi önemli millî-kültürel kodlarda görülen değişken değerler toplumun tarihî ve millî bilinç durumunu göstermektedir. Harita, sözlük, tarihî ve edebî metinler, gazete metni, resmî evraklar, ders kitapları gibi muhtelif metinlerde mevcut olan yer ve kişi adları, değişken değerleri çok iyi yansıtabilir. Meselâ, XVIII. yüzyıl Rus edebiyatı, dönemin batı eğilimlerini ve toplumun yeni tercihlerini ortaya koymaktadır. Sovyetler Birliği’nde yaşayan halklarının adlarının ve soyadlarının aktarımında Kiril alfabesi ile tahribata uğramış veya değiştirilmiş adlandırmalar, tarihî ve millî bilincin kaybına yol açmaktadır. Sovyet döneminde uygulanan yer adı ve kişi adı değişimleri Kazakistan örneğinde Mekentas Mırzahmetulı’nın “Kazaklar Nasıl Ruslaştırılmaya Çalışıldı” adlı eserinde ortaya konulmuştur. Yazı nasıl değişti, coğrafya nasıl değişti ve millî bilinç nasıl değişti sorularına da cevap arayan Kazak bilim insanı günümüzde görülen değişken değerlerin tarihî sürecini anlatarak, mevcut şartlarda toplumun mücerret kültürünü korumak ve kamil insan yetiştirmek için ruhanî değerlere dayalı bir millî model sunmaktadır.

Bugünlerde isim verme gelenekleri ve kişilerin öz ismine yaklaşımı araştırıldığında değişken değerlerin hayatın her alanına girdiği görülmektedir. Meselâ, Sovyet döneminde köylü ismi olarak değerlendirilen isimler millî bilincin yükselmesiyle yeniden öne çıkmaktadır. Günümüzde değişken değerler veya değer boşluğu sebebiyle farklı kültürlere ait, anlamından ziyade telaffuz biçimi ön plana

çıkan isimler tercih edilmektedir. Bir toplumun değerler sistemini oluşturan yer ve kişi adları karşılaştırmalı olarak araştırılmalıdır. Toplumun değerlerini ortaya koyan, değişimlerin sürecini anlatan adlandırmalar, metin incelemelerinin önemli araştırma alanını teşkil edebilir.

Çeviri metinlerinde değişken değerler. Eser başlığı ve metin.

Metin çevirileri sayesinde farklı yaklaşımlara rağmen değerler paylaşılabilir. “Müellifin iradesi”, “çevirmen iradesi” ve “okuyucu iradesi” arasında değer oluşturan olgular farklı olabilir. Eserin anahtarı olan başlık değişimi bile “başlık-metin” arasındaki açık veya gizli bağı yansıtır, sansürden dolayı ana başlık metin içinde gizlenebilir. Meselâ, L.Tolstoy’un “Anna Karenina” eserinin ilk başlığı olan “İki İzdivaç” okuyucuya refakat ediyor, “doğru” ve “yanlış” örneklerini karşılaştırmaya davet ediyor. “Anna Karenina” adlı eserinin başlığı Anna’nın hayatını ön planda tutar, aşkına kurban giden bir kadın profilini çizer. Diğer yaklaşımlar: “kendini kaybeden ve amacı olmayan Anna bir kadın olarak kurban değil”, “Anna iyi bir anne değil, çocuklarını düşünmedi”, “morfinle acılarını susturan Anna hastadır”, “Anna ölümden vazgeçtiğinde çok geçti, geri adım atamadı”, “asıl kurban eşi Aleksey Karenin”, “Aleksey Karenin iyi bir insan”. Tolstoy, kendini kaybeden Anna’nın trajik hayatına (düşüş süreci) çözüm niteliğinde “kendini arayan insanların” (çıkış süreci) yollarını anlatmaktadır. Kadın ve aile konuları bugün de tartışılmakta ve değişken değerler sergilemektedir.

Metin başlığı farklı olguları (zaman, mekan, şahıs vs.) işaretleyebilir. Meselâ, Tolstoy’un “Savaş ve Barış” adlı eserinin ilk adı “1805. yıl” idi. 1867’de “Savaş ve Dünya” olarak değiştirilmişti. Türkçe tercümesinde Rusçadaki “*mir*” kelimesinin çokanlamlılığından kaynaklanan “barış” sözcüğü tercih edilmiştir. Dünyada barış beklentisi olgusu bu iki sözcüğü zıtlıştırmıyor. Çeviri eserlerde “başlık ve metin” arasındaki bağı korunması şartıyla çevrildiği dilde yeni bir başlık tercih edilebilir.

Unutulan, unutturulan, görülmeyen, fakat değer taşıyan eserlerin ve onların tanımadığımız yazarlarının tespiti ve çevirisi önem taşır.

Yazar şahsiyeti ile ilgili değişken değerler

Edebiyat, tarihi olguları insan ve toplum gözüyle yorumlayan bir sanattır. Edebiyatta tarihî, mitolojik ve edebî şahıslar ve süje örgüsü “gerçek ve gerçek dışı” hadiseler, yazarın dünya görüşüne bağlı olarak aktarılmaktadır. Dolayısıyla yazarın şahsiyetinin ve değerlerinin oluşumunu ve gelişimini incelemek önemlidir. Meselâ, Sovyet döneminin ilk yıllarında millî kültür ve aydın sınıfla bir savaş ilan edilmiştir. Önceki millî-kültürel miras sanki yoktu, resmî ideolojiye uygun yeni değerler oluşturulmaya başlanmıştır. 1930’lu yıllarda meydana çıkan yapay açlıktan sonra millî aydın sınıf imha edilmiştir. Halk düşmanı olarak ilan edilen ve Sovyet döneminde isimlerini bile duymadığımız şahsiyetlerin eserleri ancak Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra ortaya çıkmıştır. Bu isimler “vatan haini” sıfatıyla imha edilmiş, ancak bugün itibarları iade edilmiştir. Çağdaş metin incelemelerinde bu unutulmuş, yok sayılmış veya imha edilmiş ilmî miras değer kazandı. Görüldüğü üzere, değişken değerlerin kaynağı insan ve toplumdur. Dolayısıyla metin incelemelerinde değişken değerlerin sebebinin idrak etmek için insan davranışı, tarihî ve toplumsal bağlamında araştırılmalı; toplumsal ve bireysel tercihlerin arkasında yer alan bu süreç karşılaştırmalı olarak incelenmelidir. Bu süreci, yazarın kendisi anlatmak isteyebilir

(günlük ve mektup metinleri, edebî eser, şiir, vecizeler vs.), resmî ideolojinin ortaya koyduğu bir değerlendirme olabileceği gibi, resmî ideolojiyi irdeleyen bir değerlendirme de olabilir. “İyi ve Kötü”, “Doğru ve Yanlış”, “Kahraman ve Hain” gibi kavramlarda yer alan değişken değerler aslında bir toplumun aynasıdır.

Değişken değerler toplumda yer alan siyasî değişimlere bağlı olduğu açıkça görülmektedir. Metin incelemelerinde resmî ideolojinin edebiyatı, eğitim ve öğretimi ve toplum yapısını etkilemesinin yanı sıra değerler sistemini de kapsadığı görülmektedir. Meselâ, Rus göçmen edebiyatı Sovyet Döneminde bilinmedi veya olumsuz olarak değerlendirildi. Ancak Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Rus edebiyatında kabul görmüş ve yerini almıştır. Sovyet döneminde alkışlanan ve vitrin eserler olarak sunulanlar ise, bugünlerde sadece Sovyet dönemini anlatan metinler olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda karşılaştırmalı metin incelemeleri, yazar şahsiyetinin yaşadığı dönemin şartları ve bilhassa geçiş dönemlerindeki yazarların hayatı, tercihleri, dünya görüşü ve davranışları dikkate alınarak yapılmalıdır.

Sonuç olarak, zaman ve mekan bağlamında incelenmesi beklenen değerlerin değişimi ve gelişimi doğal bir süreç, çünkü insanlar ve toplumlar kendilerini geliştirmeli, yeni iktisadî ve ruhanî evrelere götüren süreçleri yaşamalıdır. Ancak bu sürecin dengesi bozulduğunda (maddî değerlerin üstünlüğü, sadece maddî değerlerin amaçlanması, millî-kültürel değerlerin bilinmemesi veya içinin boşaltılıp yeni yapay değerlerle doldurulması vs.) değişken değerler toplumu yönlendirmeye ve şekillendirmeye başlar. Bu değişimin belirtileri sözlü, yazılı ve görsel metinlere yansır. Her zaman dilimine ait metin incelemelerinin oluşturduğu değişken değerler (kimlik değişimi, değerlerde şekil ve anlam kayması, yeni ideolojinin oluşturduğu değerler vs.) bu sürecin açık ve gizli evrelerini gösterebilir ve geleceğe yönelik her toplumda büyük önem taşıyan değerler sistemini koruyabilmek için ileriye dönük tedbirlerin alınmasını sağlar.

Kaynakça

1. Бабенко Л. Г. Филологический анализ текста. Екатеринбург, 2004.
2. Bilim ve İnsan. Şahsiyetini İnşa Edenler. Gazikitabevi, Ankara, 2018.
3. Лихачев Д. С. Текстология. СПб, 2001.
4. Mirzahmetulı, M., (2013). Kazaklar Nasıl Ruslaştırılmaya Çalışıldı. Çevirenler: Z. B. Özer, T. B. Somuncuoğlu. Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları. Çankırı, 2013.
5. Озер З. Б. Аксиологическая оценка национально-культурных кодов//Национальные культуры в межкультурной коммуникации. Часть 1. Социально-исторические аспекты межкультурного взаимодействия. Ред. Э. А. Усовская. Минск, 2016. с. 321–330.
6. Озер З. Б. Проблема перевода поэтического текста (на материале творчества Н. Ф. Кысакурека). Национальные культуры в межкультурной коммуникации. Минск, Беларусь. 2017. с. 479–494.
7. Озер, З. Б. К родникам тюркской культуры. Вестник тюркского мира. Российская Академия Наук. 2017. 1(11), с. 37–43.
8. Özer, Z. B. Anna Karenina'yı Yeniden Okumak. Roman Kahramanları. 35. Sayı.

9. Özer, Z. B. İ.Brodski'nin "İstanbul'a Yolculuk" adlı eserinde İstanbul. VII. Türk Kültürü Kongresi, 2011. c. 525–533.
10. Özer, Z. B. Sovyet Dönemi ve Sonrası Orta Asya'daki Alfabe Politikaları. Orta Asya Türk Kültürünün Anadolu Kültürüne Etkileri. Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı. Ankara, 2019.
11. Özer, Z. B. Tarih dilbilim bağlamında Rusya Başkentleri//Rus Edebiyatında Şehir/Kasaba İmgesi. Editör: Prof.Dr. Ayla Kaşoğlu. Ankara, 2018. s. 52–82.

УДК 377.687.1

Банасюкевич Т. М.
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Виклики сучасного суспільства, що стрімко розвивається, нова генерація учнів, які вимагають від педагога іншої ролі та місця у порівнянні з минулим століттям, зміна цінностей та освітньої парадигми спонукають звернути увагу на проблему формування професійної мобільності педагога як інтегрованої якості особистості, що необхідна для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці. Професійна мобільність виявляється у готовності та здатності до швидкої зміни завдань і видів професійно-педагогічної діяльності, творчої зміни стилю та змісту своєї діяльності, планування та здійснення саморозвитку, попередження професійних деформацій та професійного вигорання.

У системі професійно-технічної освіти накопичений багатий досвід підготовки кваліфікованих робітників для різних галузей промисловості відповідно до вимог науково-технічного прогресу. Однак сьогодні ринкова економіка потребує робітників нового типу і може успішно функціонувати, якщо система професійно-технічної освіти здатна готувати кваліфікованих робітників сучасного рівня.

Практика сучасної ринкової економіки свідчить, що саме конкурентоздатність, професійна мобільність, професіоналізм і компетентність фахівця – це ті якості, від яких залежать життєві й трудові успіхи.

Виходячи з основних напрямів діяльності, науковці вважають, що компетентний майстер виробничого навчання повинен володіти такими базовими компетентностями:

- ✓ когнітивною (професійно-педагогічна ерудиція), комунікативною (педагогічний такт, культура спілкування);
- ✓ психологічною (емоційна культура);
- ✓ риторичною (професійна культура мови);
- ✓ професійно-технічною (технології та методики навчання);
- ✓ професійно-інформаційною (моніторинг та діагностика навчальних досягнень учнів) (О. Белкін, В. Нестеров);